

Rola pedagoga specjalnego w placówce przedszkolnej

The logo for 'FORUM' is a blue diamond shape with the word 'FORUM' written in white capital letters inside it.

FORUM

Rola pedagoga specjalnego w placówce przedszkolnej



Forum Media Polska sp. z o.o.
ul. Polska 13, 60-595 Poznań
e-mail: bc@forum-media.pl
tel: 61 66 55 809
www.forum-media.pl

© Copyright by Forum Media Polska sp. z o.o., Poznań 2023
Wszystkie prawa zastrzeżone

Autor:
Anna Waleriakowicz

Redaktor prowadzący:
Natalia Malincka

Nadzór wydawniczy:
Jakub Sawicki

Korekta:
Gratyna Jaworska

Ilustracje:
Dreamstime, Adobe Stock

Projekt okładki:
Karolina Szafczyk

Skład:
Marekna Kosochowa, Justyna Nowaczyk

ISBN 978-83-268-4926-2
Art. nr 00963



Spis treści

Wstęp	4
1. Zadania stawiane pedagogom specjalnym	4
2. Diagnostyka funkcyjna jako narzędzie przydatne w pracy pedagoga specjalnego	5
3. Tworzenie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET)	5
4. Metody wykorzystywane w pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami	7
5. Scenariusze zajęć	9
5.1. Scenariusz zajęć dla dzieci 3-4-letnich „Jakie, gdzie jest...”.....	9
5.2. Scenariusz zajęć dla dzieci 3-4-letnich „W królestwie kwadratów”.....	13
5.3. Scenariusz zajęć dla dzieci 3-4-letnich „Zabawy z kołem”.....	20
5.4. Scenariusz zajęć dla dzieci 3-4-letnich „Moje ciało odparczywa”.....	26
5.5. Scenariusz zajęć dla dzieci 5-6-letnich „Uwalniaj śmiech w świecie dźwięków”... ..	30
5.6. Scenariusz zajęć dla dzieci 5-6-letnich „Mac oddech”.....	35
5.7. Scenariusz zajęć dla dzieci 5-6-letnich „Zestaw zabaw rachunkowych z elementami Metody Ruska Korwijańskiego”.....	40
5.8. Scenariusz zajęć dla dzieci 5-6-letnich „Świat w moich oczach”.....	45
5.9. Scenariusz zajęć dla dzieci 5-6-letnich „Emocjonalna mapa ciała”.....	50



Wstęp

Praca pedagoga specjalnego

Praca pedagoga specjalnego opiera się przede wszystkim na udzielaniu pomocy i wspieraniu rozwoju dzieci ze specjalnymi potrzebami – zarówno w zakresie ich edukacji, funkcji poznawczych, ale także w kontekście społecznym i emocjonalnym. Dzieci ze specjalnymi potrzebami charakteryzują się różną prężnością funkcjonowania w jednym bądź kilku z wymienionych wyżej obszarów. To właśnie pedagog specjalny w porozumieniu i współpracy z nauczycielami, innymi specjalistami i – co również ważne – z rodzicami dziecka tworzy indywidualny plan działania, który ma na zadanie wspierać rozwój malucha. Na bazie specjalistycznej wiedzy oraz doświadczeń dostrzega ograniczenia dziecka, możliwe przyczyny ich powstania, a następnie formułuje behawioralną strategię działań. Zadaniem pedagoga specjalnego jest wytworzenie u dziecka takich mechanizmów, które będą stanowiły kompensację słabszych funkcji, jednocześnie słabej jego harmonijny rozwój. Praca pedagoga specjalnego polega na dostosowywaniu metod pracy oraz form kształcenia do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dziecka. Realizacja jego zadań w placówce jest niezwykle istotna. Posiada niezbędne kwalifikacje, które pedagog specjalny powinien posiadać, a pewnością nie powinno mu brakować empatii, zrozumienia oraz bezinteresownej chęci niesienia pomocy.

1. Zadania stawiane pedagogom specjalnym

Zadania pedagoga specjalnego we wspieraniu ucznia ze SPE

Do głównych zadań pedagoga specjalnego należy ściśle współpraca z nauczycielami, wychowawcami oraz innymi specjalistami, których zadaniem jest wspieranie rozwoju dzieci ze specjalnymi potrzebami. Współpraca ta polega na prowadzeniu badań i działań diagnostycznych niezbędnych do uzyskania wiedzy o tym, w jaki sposób kierować dalszą pracą z dziećmi. Pedagog specjalny w porozumieniu z zespołem biorącym czynny udział w formułowaniu oraz realizacji indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych, ściśle odnosi się do potrzeb oraz możliwości ucznia. Jego zadaniem jest rekomendowanie dydaktyki oraz pracownikom placówki zarówno metod i technik pracy z dziećmi, jak i warunków oraz narzędzi do ich przeprowadzenia, tj. urządzeń, sprzętu specjalistycznego czy materiałów dydaktycznych. W pracy pedagoga specjalnego niezwykle ważną rolę niesienie wsparcia oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej zarówno kadrowi pedagogicznej, jak i rodzicom dzieci. Dlatego, w zależności od potrzeb, zadaniem pedagoga specjalnego jest ściśle współpraca z podmiotami działającymi na rzecz rodziny oraz dzieci, między innymi takimi jak poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki doskonalenia nauczycieli czy placówki socjalne. Realizacja wszystkich tych zadań jest konieczna, by móc zapewnić dzieciom z ograniczonymi potrzebami kształcenia specjalnego właściwe warunki dla ich prawidłowego rozwoju.



2. Diagnoza funkcjonalna jako narzędzie przydatne w pracy pedagoga specjalnego

Diagnoza funkcjonalna szczegółowo określa poziom funkcjonowania dziecka w różnych obszarach rozwoju: rachowym, poznawczym, społeczno-emojonalnym, językowym. Jest niezwykle ważnym źródłem informacji opisującym zarówno słabość strony dziecka, jak i jego potencjał rozwojowy. Zbiór informacji zebranych w trakcie tworzenia diagnozy pozwala bliżej określić przyczyny występujących deficytów, co ułatwia zrozumienie potrzeb dziecka oraz dobrać odpowiednich metod i technik pracy. Profil psychoedukacyjny wskazuje zadania, które szczegółowo określają poziom rozwoju dziecka w obszarach:

- > naśladowania,
- > percepcji,
- > koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- > motoryki małej i dużej,
- > funkcji poznawczych,
- > komunikacji.

Umożliwia także diagnozę zachowań społecznych dziecka, nawiązywania kontaktów czy obszarów jego zainteresowań.

Pełnienie roli diagnozy funkcjonalnej, której przeprowadzenie opiera się na szczególnym wywiadzie rodzinnym, obserwacji dziecka podczas aktywności swobodnej oraz aktywności planowanej, polega na specjalny sposób na indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, który pozwala niwelować trudności napotymane przez dziecko, a jednocześnie wspierać zachowania pożądane.

Diagnoza funkcjonalna dziecka

Sfery rozwoju dziecka uwzględnione w profilu psychoedukacyjnym

3. Tworzenie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET)

IPET to podstawowy dokument regulujący funkcjonowanie w placówce przedszkolnej bądź szkolnej dziecka z stwierdzeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Tworzony jest dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, ruchową, z wadami wzroku i słuchu, dla dzieci z autyzmem oraz dla uczniów zagrożonych nieprzystosowaniem społecznym.



IPET przygotowujemy jest przez zespół nauczycieli, specjalistów współpracujących z placówką oraz rodzicami dziecka. Dyrektor placówki wyznacza organ koordynujący jego tworzenie – czyli pedagoga specjalnego. Podstawą do przygotowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego są informacje zebrane w orzeczeniu oraz informacje z WOPPE, czyli wielo-specjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia.

Każdy IPET dostosowywany jest do indywidualnych potrzeb dziecka oraz do działań placówki. Prawidłowo przygotowany powinien zawierać następujące elementy:

Elementy indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego

- 1) sposób dostosowania programu nauczania do indywidualnych potrzeb oraz możliwości dziecka, z uwzględnieniem załączonych metod i form pracy z uczniem;
- 2) działania nauczycieli i specjalistów oparte na współpracy oraz opis wdrożonych czynności i skomercjonowanych usług zabieganych celów, ułatwiających dziecku funkcjonowanie w placówce i w życiu codziennym;
- 3) formy oraz godzinny wymiar pomocy psychologiczno-pedagogicznej; formy te muszą być zgodne z załoženiami zamieszczonymi w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego;
- 4) działania siostrze wsparcie dziecka oraz jego rodzicom, w tym współdziałanie z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz podmiotami, które działają na rzecz dziecka oraz ich rodzin; IPET powinien zawierać opis form współpracy z rodzicami, tj. spotkania z rodzicami, konsultacje, walkoverki do pracy z dzieckiem;
- 5) wykaz zajęć rewalidacyjnych (dla uczniów niepełnosprawnych), rewalidacyjnych (dla uczniów niedostosowanych społecznie), socjoterapeutycznych (dla uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym), odpowiadających do indywidualnych potrzeb oraz możliwości rozwijających dziecko;
- 6) rodzaj i sposób dostosowania warunków pracy z dzieckiem, z uwzględnieniem technik, narzędzi i nowoczesnej technologii wspomagającej kształcenie dziecka.

Działania podejmowane wobec dziecka z orzeczeniem na etapie przedszkolnym

W zależności od etapu edukacyjnego dziecka z orzeczeniem o kształceniu specjalnym wszelkie działania podejmowane przez zespół specjalistów mogą się różnić. Na przedszkolnym etapie nauczania ważne jest wdrażanie zajęć rozwijających umiarkowania dziecka, wprowadzanie zajęć specjalistycznych zgodnie z jego potrzebami, w tym korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych oraz ukierunkowanych na rozwój społeczno-emocjonalny. Wartość jednak pamiętać o tym, że każde dziecko prezentuje inne możliwości, jest na innym etapie rozwojowym, więc indywidualizacja działań jest niezbędna.



4. Metody wykorzystywane w pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami

Podczas pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym zadaniem nauczyciela jest realizacja zadań wspierających rozwój dziecka. Mierzalnie odnosi się według określonych norm i zasad, jednak w przypadku dzieci z zwróceniem o potrzebie kształcenia specjalnego należy sięgnąć po metody i techniki, które w szczególnej sposób zwracają się o wykorzystanie potencjału dziecka i zrekompensują jego deficyty. Dla optymalnego rozwoju dziecka niezbędna jest praca z wieloma obszarami jego funkcjonowania. Rozwój umysłowy jest tak samo ważny jak ruchowy czy emocjonalny. W przypadku zaburzeń rozwoju czynności, które zahamują szerokostronny rozwój dziecka, należy wprowadzić do edukacji metody, które pozwolą wypracować poszczególne sfera.

Do metod rozwijających precyzję poznawczą można zaliczyć między innymi:

- 1) Trening koncentracji uwagi, który wspiera dzieci mające trudności z podjęciem dłuższych aktywności, koncentracją na powierzonym im zadaniu, dokładnym podejściem do realizacji poleceń.
- 2) Zabawy badawcze, które dzięki spontanicznym działaniom pomagają dzieciom lepiej poznać świat, uczyć doświadczeń i rozumieć otoczenie obserwowane w codziennym życiu.
- 3) Zabawy fundamentalne, które rozwijają inteligencję dziecka i nakładają je do podjęcia samodzielnych aktywności. Zabawy fundamentalne nie wymagają nakładu finansowego lub czasowego, można realizować je w każdym czasie i miejscu. Do tego typu aktywności można zaliczyć zabawy paluszkiem, masażyki, naukę wierszyków, zabawy w skojarzenia oraz wszelkie zabawy wykorzystujące przedmioty znajdujące się wokół.

Metody rozwijające precyzję poznawczą

Do metod rozwijających sprawność ruchową można zaliczyć między innymi następujące:

- 1) Metoda ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne, która w swoim przeobrażeniu stawia na naturalność. Głównym założeniem tej metody jest rozwijanie przez ruch świadomości własnego ciała, świadomości przestrzennej oraz swobodnego kierowania nim, ale także nawiązywanie relacji z partnerem i budowanie poczucia bezpieczeństwa.
- 2) Metoda Dobrego Startu, która ma na celu wypracowanie mechanizmów ułatwiających dziecku naukę czytania i pisania, poznanie liter i cyfr oraz kształtowanie mowy. Do nauki MDS wykorzystuje się wszystkie zmysły, potencjał psychomotoryczny dziecka, sięgając po ćwiczenia orientacyjno-porządkowe, ćwiczenia językowe, ćwiczenia ruchowe oraz ruchowo-taktylowo-wzrokowe.

Metody rozwijające sprawność ruchową